

ЗАТВЕРДЖЕНО
Методичною радою
університету
від 27.08.2025
(протокол №1)

Силабус
навчальної дисципліни
Історичний наратив
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма: **ІСТОРІЯ**
Спеціальність: **032 Історія та археологія**
Галузь знань: **03 Гуманітарні науки**
Рівень вищої освіти: другий

Викладач (і)	Константинова Вікторія Миколаївна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/teachers/konstantinova-viktoriya-mykolayivna/
Контактний тел.	+380 97 394 36 73
Е-mail викладача:	vnkonst@ukr.net
Графік консультацій	Консультація відбуваються за допомогою дистанційних технологій у вільний від занять час

Обсяг курсу на поточний навчальний рік (м2ІС):

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні/семінарські/лабораторні заняття	Самостійна робота	звітність
5/32	16 годин	14	–	2 (залік)

Обсяг курсу на поточний навчальний рік (м2ІС-3):

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні/семінарські/лабораторні заняття	Самостійна робота	звітність
1/10	6 годин	2 годин	–	2 (залік)

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Мета та предмет курсу: Метою курсу є формування у здобувачів системного розуміння історичного наративу як способу осмислення та репрезентації минулого, ознайомлення з теоретичними підходами до його конструювання, а також розвиток умінь критичного аналізу історичних текстів і наративних стратегій. Курс спрямований на усвідомлення ролі інтерпретації, мови та дискурсу у створенні історичного знання.

Предметом навчальної дисципліни є історичний наратив як форма організації знання про минуле, його структура, типи, функції та механізми побудови; взаємодія фактів і інтерпретацій; роль автора, контексту та ідеології у формуванні історичних оповідей; особливості наративізації історичного досвіду в різні епохи.

Ключові слова: історичний наратив, історіографія, наративні стратегії, інтерпретація минулого, історичний дискурс, конструкція історії, автор і текст, репрезентація минулого, ідеологія в історії, критичний аналіз тексту

Компетентності та програмні результати навчання:

№	Програмні компетентності	Компетентності	Результати навчання
1	Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу</p> <p>ЗК 03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>ЗК 07. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>К 09. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p>	<p>ПРН 1. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.</p> <p>ПРН 2. Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науковопопулярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.</p> <p>ПРН 3. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проекти з урахуванням сучасних методологічних підходів.</p> <p>ПРН 4. Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів.</p> <p>ПРН 5. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.</p> <p>ПРН 6. Здійснювати експертизу пам'яток історії, археології та культури з метою їх охорони та можливого подальшого використання.</p> <p>ПРН 7. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.</p> <p>ПРН 8. Розширювати актуалізовану</p>
2	Фахові компетентності спеціальності (ФК)	<p>ФК 01. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.</p>	<p>ПРН 8. Розширювати актуалізовану</p>

		<p>ФК 02. Здатність здійснювати історичні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.</p> <p>ФК 03. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.</p> <p>ФК 04. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямків та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.</p> <p>ФК 08. Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проєкти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.</p> <p>ФК 09. Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології.</p> <p>ФК 13. Критичне розуміння сучасного стану розвитку та засад функціонування історичної науки.</p>	<p>джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.</p> <p>ПРН 9. Здійснювати викладацьку діяльність у закладах вищої освіти на основі сучасних освітніх технологій, а також принципів і практик європейських країн</p> <p>ПРН 12. Вміння аналізувати різні історичні концепції та теорії, розуміння різних підходів до вивчення історії та їхнього впливу на формування історичних знань</p> <p>ПРН 13. Вміти формулювати чіткі, логічні та переконливі аргументи на письмі, робити умотивовані узагальнюючі висновки, використовуючи історіографічний методологічний інструментарій</p> <p>ПРН 14. Володіти навичками критичного та аналітичного мислення при роботі з історичними джерелами різного типу, включаючи вміння розпізнавати різні точки зору, визначати суперечності та ангажованість джерел</p> <p>ПРН 17. Здійснювати власний професійний розвиток через самоосвіту, та підтримку колег у сфері історії, археології та педагогічної діяльності</p>
--	--	---	--

Зміст курсу:

Предмет та мета вивчення курсу «Історичний наратив»
Наратив – міждисциплінарний методологічний конструкт
Локально-регіональні рівні вітчизняного наративу
Особливості українського історичного наративу
Наративна синтактика
Наративна семантика
Український метанаратив доби Модерну
Характерні риси радянського наративу
Особливості становлення сучасного гранд-нاراتиву.

Методи навчання: евристична бесіда, бесіда, пояснення; інтерактивні методи (робота в малих групах, мозковий штурм, метод проєктів, дискусія), імітаційна гра (наукова конференція, семінар-диспут), мультимедійна презентація, методи контролю і самоконтролю, самооцінювання, взаємооцінювання.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): Викладачі та всі здобувачі, що вивчають цей курс, зобов'язуються дотримуватись таких положень: [Про організацію освітнього процесу в БДПУ](#), [Про використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі Бердянського державного педагогічного університету](#), [Про академічну доброчесність у Бердянському державному педагогічному університеті](#), [Про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Бердянському державному педагогічному університеті](#), [Про внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності Бердянського державного педагогічного університету](#), [Про політику попередження і боротьби із сексуальними домаганнями та дискримінацією у Бердянському державному педагогічному університеті](#) та розуміють, що за їх порушення несуть особисту відповідальність.

Відвідування занять з курсу є особистим вибором здобувача освіти. Під час лекційних занять лектор розкриває проблемні питання та концепти, які включені до семестрового оцінювання з курсу (екзамену). Під час практичних (семінарських) занять здобувачі освіти відповідають на оприлюднені заздалегідь проблемні питання, приймають участь в дискусіях та обговореннях. Важливим елементом опанування знаннями є *самостійна робота* студентів у вільний час від аудиторних занять (археологічна лабораторія, методичний кабінет, читальний зал).

Під час самостійної роботи здобувачі освіти готують індивідуальні завдання з курсу, які мають бути завантажені на платформу MOODLE у встановлені терміни. Право на перескладання поточних оцінок можуть отримати лише ті здобувачі, які пропустили заняття з поважних причин (лікарняний чи відрадження). Перескладання відбувається у формі усної співбесіди. Підсумковий контроль у формі екзамену складається з двох частин – тестова (розміщена на платформі MOODLE, тест має бути виконаний до дня екзамену) та усна (відповідно до розкладу екзаменаційної сесії, за екзаменаційними білетами у формі усної співбесіди). Здобувачі освіти, які отримали незадовільну підсумкову оцінку мають право на перескладання у встановлені терміни.

Використання штучного інтелекту (ШІ) при підготовці до практичних занять можливе виключно для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладу джерел. Заборонено генерувати неперевіраних та неправдивих фактів (див. [Політика використання штучного інтелекту в освітньому процесі Бердянського державного педагогічного університету](#)).

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: У процесі дистанційного навчання для реалізації дисципліни використовується персональний комп'ютер або ноутбук із стабільним доступом до мережі Інтернет, вебкамера, гарнітура (мікрофон і навушники), а

також за потреби — планшет або смартфон як додатковий пристрій для участі в заняттях і виконання завдань.

Програмне забезпечення включає платформи для організації відеоконференцій (наприклад, Zoom, Google Meet або Microsoft Teams), системи управління навчанням (Google Classroom, Moodle), текстові та презентаційні редактори (Microsoft Word, Google Docs, PowerPoint), а також сервіси для спільної роботи та обміну файлами (Google Drive, OneDrive).

Наочність дисципліни забезпечується використанням мультимедійних презентацій, інтерактивних схем і таблиць, відеолекцій, навчальних демонстрацій, цифрових підручників і статей, а також візуалізацій у форматі інфографіки. Додатково можуть застосовуватися онлайн-тести, інтерактивні завдання та симуляційні матеріали, що сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу та підтримують активну взаємодію зі студентами в дистанційному форматі.

Система оцінювання та вимоги: підсумкова рейтингова оцінка з курсу не може перевищувати 100 балів та розподіляється наступним чином: заходи поточного контролю – не перевищують 50 балів, залік – не перевищує 50 балів. За роботу на практичних (семінарських) заняттях здобувач може отримати не більше 30 балів. *Критеріями оцінки при усних відповідях* виступають: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мови; впевненість, емоційність та переконаність; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, збірників документів, журналів, інших періодичних видань тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки. Тобто 5 балів – за повну та добре аргументовану й проілюстровану прикладами доповідь, 4 – за недостатньо повне, але певною мірою обґрунтоване повідомлення, проілюстроване прикладами, 3 – неповна відповідь з наведенням поодиноких аргументів та прикладів, 1-2 – за окремі доповнення та приклади. **Самостійна робота студентів.** Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів тем у вигляді ілюстративного альбому-реферату. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у вигляді написання реферату. Самостійна робота студентів оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів у кожному із змістових модулів.

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Базова:

Список рекомендованих джерел

Базова

1. Ankersmit, F. R. (1981). [Narrative logic. A semantic analysis of the historian's language](#). s.n.
2. Hayden White. [Metahistory: The Historical Imagination in Nineteenth-Century Europe](#). Baltimore: Johns Hopkins UP, 1973, 448 pp.; Hayden White. *The Content of the Form: Narrative Discourse and Historical Representation*. Baltimore: Johns Hopkins UP, 1987, 244 pp.
3. Історіографічний Словник: Навч. посіб. Для студентів історичних факультетів ун-тів/ С.І. Посохів, С.М. Куделко. К.Л. Зайцева та ін.; За ред. С.І Посохова - Х.: Східно-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив, 2004.
4. Karavaeva, A. G. *Narrative in Science and Education // Innovation and Education: Conference Proceedings. 'Symposium' Series. – No. 29.*
5. Ліщук-Торчинська Т. П. Структуралістська трактовка Хейденом Уайтом епістемологічного статусу та пояснюючої ролі історичного нарративу/ Т. П Ліщук-

Торчинська// Гуманіт. вісн. ДВНЗ «Переясл.-Хмельн. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди» : зб. наук. пр. - Переяслав-Хмельницький. 2012.- Вип. 24.- С. 458 - 463.

6. Мішалова О. В. Історичний нарратив як форма організації та репрезентації історичного знання / О. В. Мішалова // Актуальні проблеми духовності зб. наук. пр. / ред. Я. В. Шрамко. - Вип. 12. - Кривий Ріг : КДПУ, 2011 - С. 184 - 213.

Додаткова

7. Мішалова О. В. Теоретична модель історичного нарративу / О. В. Мішалова // Актуальні проблеми духовності : зб. наук. пр. / відп. ред. Я. В. Шрамко. - Вип. 9. Кривий Ріг : Вид. Дім, 2008. - С. 34-47.

8. Ricœur, P. [Time and Narrative](#). London: The University of Chicago Press, Ltd.

9. Рюзен Й. Нові шляхи історичного мислення / Йори Рюзен ; [пер. з нім. В. Кам'янець.] - Львів : Літопис, 2010. - 358 с.

10. Топольський Є. Як ми пишемо і розуміємо історію. Таємниці історичної нарації/ Єжи Топольський ; (пер. с польс. Н. Гончаренко] ; наук. ред. д-р іст. наук Ю. Волошин). - К. : «К. І. С.», 2010. - 400 с.

11. Сараєва, О. В. (2024). ТЕОРІЯ НАРАТИВУ ЮЛІЇ КРИСТЕВОЇ. *Культурологічний альманах*, (2), 258–263. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.2.31>.

12. Нагорна, Л. [Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії : \[монографія\]](#) / Лариса Нагорна. Київ: ПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2012. 324

13. Roland Barthes: Discourse and History. URL:

http://seas3.elte.hu/coursematerial/LojkoMiklos/Roland_Barthes_The_Discourse_of_History.pdf.

Інтернет-ресурси

1. <http://qoo.by/33MS>
2. <http://www.info-library.com.ua/libs/>
3. <http://www.nbu.gov.ua/>
4. <http://qoo.by/33MV>
5. <http://www.chl.kiev.ua/Default.aspx?id=6402>